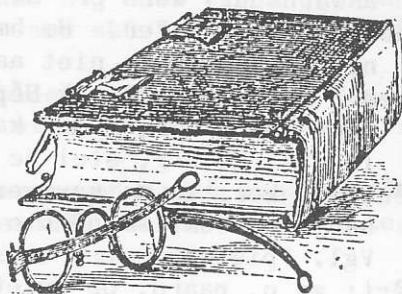


KAPITTELSTOKJES



OUDERDOM SCHUTSGILDEN EN HUN ALTAREN

Het gilde van St. Antonius en St. Sebastiaan ouder dan dat van St. Joris....

Op de ouderdom van de Gemertse schutsgilden werd uitvoerig ingegaan in "Dôr hédde de skut", de in gildekringen alom geprezen publikatie in onze reeks "Bijdragen tot de geschiedenis van Gemert".

Het groene gilde van St. Antonius en St. Sebastiaan beweerde, sedert zo'n 100 jaar, dat ze dateerde van 1272. Het rode gilde van St. Joris hield 1302 voor het jaar van oprichting.

Het door Peter van den Elsen en Peter Lathouwers ter hand genomen historisch onderzoek naar de geschiedenis der gilden, leidde tot de vaststelling dat hun ontstaan, zoals ook elders, in verband gebracht moet worden met de oprichting van altaren in de parochiekerk. Van het St. Jorisaltaar kende men 1516 als stichtingsjaar. Bijgevolg zal het St. Jorisgilde wel kort voor of na dat jaar zijn opgericht.

Van St. Antonius en van St. Sebastiaan konden dergelijke controleerbare gegevens niet worden opgevoerd. Onder meer op grond van feiten als dat de St. Antoniuskapel in de Deel, die van oudsher eigendom is van dat gilde, al bestond in 1564, en dat een altaar aan St. Antonius toegewijd in ieder geval al werd genoemd in archivalia uit 1588, kon aannemelijk worden gemaakt dat ook het groene gilde wel zou dateren uit het begin van de 16de eeuw. "Mogelijk dat de Gemertse gilden iets ouder zijn", zo werd geschreven, "doch de ouderdom zal niet veel verder reiken dan eind 15de eeuw".

Eén bron, die in deze een belangrijk aanvullend gegeven verschafte, werd bij het onderzoek over het hoofd gezien.

In de zogenaamde pouillé's van het Bisdom Luik - waartoe tot

1559 de parochie Gemert behoorde - werd in 1510 het Gemertse Antoniusaltaar met haar bedienaar en haar inkomsten geregistreerd. De pouillé's of taxenlijsten zijn kerkelijke comptabiliteitsbescheiden waarin per dekenaat van de parochiekerken alle kerkelijke beneficiën zijn aangetekend met het doel de bisschop in te lichten over de inkomsten van de geprebedeerde geestelijken.

Terwijl er in de pouillé's van 1485 voor wat betreft Gemert slechts sprake is van een altaar van Maria, Katherina en Barbara, worden we in 1510 voorts geïnformeerd over altaren van het Heilig Kruis, Sint Anna, Maria Onbevleete Ontvangenis, én van Sint Antonius (1). Het laatste altaar "had" drie missen, die werden opgedragen door leden van de Duitse Orde; de inkomsten van dit altaar beliepen 6 mud rogge per jaar.

Ad Otten.

NOOT

(1) Dr. G. Bannenbergh, A. Frenken, H. Hens, De oude dekenaten Cuyk, Woensel en Hilvarenbeek in de 15de en 16de eeuwse registers van het Aartsdiakonaat van Kempenland Dl. II en Suppl., Nijmegen 1970, p. 296 e.v.

Oudheidkundige vondsten uit Handel.

Uit Handel zijn opvallend weinig oudheidkundige vondsten bekend. Met name prehistorische vondsten ontbreken, terwijl toch het landschap en de bodemgesteldheid vondsten doen verwachten.

Opvallend zijn de langgerekte bijna evenwijdig gerichte zand-ruggen van soms meerdere meters hoog in de Handelse bossen. Dat ze door mensen werden aangelegd lijkt vrij duidelijk, maar wanneer en waarvoor is onbekend.

De enige concrete oudheidkundige vondst uit Handel werd ons medegedeeld door de oud-gemeentebode wijlen Dhr. M. Bos. Hij vertelde dat zijn schoonvader in de Handelse berg een pot had gevonden. De pot is al lang verdwenen en of Dhr. Bos hem zelf ooit onder ogen heeft gehad is mij niet bekend, maar hij vertelde dat er zeven koppen op waren afgebeeld. Meer is er van de vondst niet bekend of het moet zijn dat het hierbij gaat om dezelfde vondst als die wordt vermeld in de Meierijsche Courant van 1891. Het kranteartikel spreekt voor zichzelf en het wordt in zijn totaliteit hierbij afgedrukt.

Jan Timmers

EEN GRAPPIG MISVERSTAND!

Dezer dagen vond een landbouwer onder Handel (bij Gemert) bij het afgraven van een zandberg een steenen kan, die blijkens de daarop voorkomende woorden en figuren wel voor antiek scheen door te mogen gaan.

Teneinde inlichtingen in te winnen over de meerdere of mindere waarde van zijn vondst, ging ons boertje naar het klooster der Fransche Jezuïten te Gemert. Ongelukkigerwijs verstond de pater die hem te worde moest staan, even weinig van het Hollandsch als de landbouwer van het Fransch.

De kan in de hoogte houdend, zeide de boer: "Die heb ik gevonden", daarbij met den vinger op de borst tikkende.

"Ah, avez-vous faim?" vroeg de pater. Het boertje dat "faim" met "vinden" in verband bracht, antwoordde "Oui mosjeu".

Hoe groot was evenwel zijn verbazing, toen de pater, na zich even verwijderd te hebben met een kan vol soep kwam aandragen en die in de gevonden kan overgoot!

Uit: De Meierijsche Courant 29-7-1891